

Harai Dénes¹¹² (Budapest):

A Trianon-trauma katonai reflexiója **(A veszteség természetéről)**

A szétszakadtság, a szétszakítottság kifejezések pontosan leírják a Trianon – trauma tapasztalatot, mely *nem csupán idővel felejthető* sérültté, sértetté válást jelentett, (Luis Schlesinger amerikai professzor kutatásai!) Idővel a történelmi események következményei nem megszűnnek, hanem megnőnek a tudatban. ***Trianon mindig tetemrehívása marad a magyar léleknek.*** „Megszoktuk, hogy szakadások és hasadékok közt éljünk ... *németnek lenni* annyi, mint meghasonlottak lenni minden lét- és tudatállapotban.”¹¹³ – írta Günter Grass (irodalmi Nobel-díj 1999.) egy a németekre irányuló *nemzetközi represszióról*. Trianon esetében is a megfosztottság többszörös, mert: **(i)** fél évszázadon keresztül a róla való beszéd lehetőségétől is megfosztották az a magyar embereket, katonákat, még az egyetemistákat is. **(ii)** A ***diktátum*** olyan következményekkel jár, mint az állandó rettegés az elcsatolt nemzetrészek sorsa miatt, gondoljunk: a Kárpátaljai magyarokra ***napjainkban***, vagy a délvidéki magyarság miatt a ***délszláv háborúban***, a 90-es években; a ***falurombolások*** időszakára Erdélyben, a 70-80-as években. Ez a félelem kiterjed a ***nyelvi tartamok-tömbjeinek*** elveszésére, az iskoláztatásukra, egészségügyi ellátásukra. Vannak, akik azt mondják, hogy nem a múlttal kellene foglalkoznunk, hanem a *jövővel*. Ebben a jövő felé fordulás lendületében, megfeledekezünk bizonyos (igen pozitív) összefüggésekről. Trianon hatása, a hadsereg vonatkozásában is letaglózó volt, az akkori viszonyok között, de Horthy és tisztikara – írta Szekfű Gyula - a ***semmiből*** nemzeti hadsereget teremtett; a ***rejtett kiképzés hatékonysága létrehozta*** a hadseregvezetésre képes ***tiszti- és tiszthelyettesi kart.*** A történelemben az összefüggésekre és hatásaikra célszerű figyelni, mert jelenkorunkban is vissza-visszatérnek hasonló helyzetek, amikor ismét a ***majdnem „semmiből” teremtenünk, létrehozunk kellene.***

A magyar katonák esetében „többféle” neurózisról is beszélhetünk, mert az idegi mellett volt *logikai-neurózis* is, ha csak arra gondolunk, hogy a 20. században az évtizedeken keresztül - a forradalmak nyomán párhuzamosan, majd egymás után - fent álló, egyik társadalmi rendszer tartalma: antibolsevizmus, anticionizmus, antidemokratizmus; a másiké: antikapitalizmus, antiklerikalizmus, internacionalizmus érzékelhető zavarokat idézett elő. Lehetne külön ele-

¹¹² Harai Dénes CSc. katona-pedagógus, ny. ezredes, egyetemi tanár Nemzeti Közszerológati Egyetem Honvédelmi és Honvédtisztképző Kar.

¹¹³ Günter Grass: Beszéd a veszteségről. *Álmom Európáról*. T-Twins Kiadó, 1994. 28. old.

mezni a felsorolt fogalmi tömbök logikáját is. *Trianon vonatkozásában* a Kormányzó, a Honvéd Vezérkar, valamint a tiszti- altiszti kar *tudatában volt a veszteségnek*, mert a haderőt külön szankciók is sújtották. Az 1948-1989 közötti, több mint negyven éven keresztül, az emlékezés is elfojtott volt. A vádló-internacionalista politika szégyenletessé tette, s vele együtt megbélyegezte a magyar tiszti- és altiszti kart is.

A katonai trauma főbb mozzanatai:

(a) Az I. Világháborút követően a békediktátum, - ahogyan a korabeli szerző írja – „nemcsak harc-, de még védképtelenné” is tette a vesztes nemzeteket, megsemmisítve egész hadipotenciáljukat és ellenőrizve, megalázóan korlátok közé szorította őket. A trauma egyik jellemzőjét fogalmazta meg Kádár Gyula vezérkari ezredes, amikor azt írta: „A bennünket körülvevő fojtogató gyűrű jóformán a hasunkba látott.”¹¹⁴ – azaz a ’titok’ semmisült meg, amelyre fegyverkezésük, haditechnikai kutatásaik szempontjából annyira vigyáznak a nagyhatalmak napjainkban is. „Amely államban a nép a legelemibb életszükségletektől megfosztva éhez, rongyokban jár és a legszerényebb kultúrigényekről, valamint a gyermekek megfelelő neveléséről és a jogegyenlőségről lemondani kénytelen, ott nem lehet lelki megnyugvás és béke.” – írja báró Szurmay Sándor gyalogsági tábornok, nyugalmazott m. kir. honvédelmi-miniszter 1926 elején. A trianoni diktátum nyomán szabályszerűségeként állapíthatjuk meg, hogy a demilitarizálás mindig denacionalizálás, a nemzeti értékektől, az ősi tradíciótól való megfosztás is. E trauma fölött, mintha az időnek nem lenne hatalma, - mivel H. von Hofmannstal, kifejezésével, - ezek az idősíkok *átolvadnak* egymásba. Úgy gondolom, *Trianon mindig tetemrehívása marad a magyar léleknek*.

(b) Trianon a magyar lelkiség *változáspontja* (inflexiós-pontja), mert alapintuíciója változott meg; *radikálisan megnőtt a múlt jelentősége*, minden ellenkező, a múltat eltörlő ambíciókkal, *szuggesztív pedagógiával* szemben; ugyanekkor 1948 után elindult egy *érzéketlenség* is a magyarságot érintő traumák tekintetében. A békediktátumot követően éreztünk meg valamit, a *nyugati kultúra barbárságából*, amelynek aztán az évszázad további részében is számtalan kegyetlen alakzata jelentkezett, így például: Drezda porig bombázása (Kurt Vonnegut visszaemlékezése!) az atombomba bevetése, holocaust, terrorizmus, stb.). Gondoljunk arra, hogy a nyugat milyen vehemensen tiltakozott a múlt évben (2014), amikor Ukrajna népszavazással elveszítette a Krím-félszigetet.

(c) Magyarország jövőjének akkor bekövetkezett alakját, nem sejtette senki. *Önmeghatározásunkat veszítettük el*. A külső politikai hatalom, *térkép-átrajzoló hatalommá vált*, igazolódott Clausewitz elve, *az erőszak a politikába burkoló-*

¹¹⁴ Kádár Gyula: Büszkéek lehetünk arra, hogy a Don-ról a magyar honvéd vált le utolsónak! A magyar 2. hadsereg hősei a kötelességteljesítés mezején becsülettel harcoltak. *Magyar Katonaiújság*, 1943. április 10. 4. old.

dzott. Közel egy évszázadon keresztül nem volt, aki újra elgondolja, hogy mit jelent: mindig kívül lenni, haza-közelben.

A Trianon trauma összetettsége legalább három főbb elemből áll: (1) individuális, (főként azoknál az egyéneknél, akiknek a döntés szétszakította családját); **(2) történelmi**, valamint **(3) kollektív**, amit *hatványozottan kollektívvé*, nemcsak a veszteség elbeszélése, hanem a generációk iskolai oktatása is megerősített, különösen az elmúlt két és fél évtizedben. A jövő elvesztése, ha tudatosul, mindig traumatikus hatású. *Egy ekkora trauma eszméket termel, képzeteket indít el.* A Dantei Pokol borzalmait csak irodalmi játék a háborús traumákhoz képest.

Pszichológiai, valamint morális hátrányai, mint jeleztük, jelenkorunkban is éreztetik hatásaikat: **A trauma először adatszerűen jelentkezett**, mert a nemzet akkori 325,411 km² területéből maradt, 92.833 km² (28.5%), a veszteség 232,578 km² (71.5%); az akkori 20, 886.487 milliós népességéből maradt 7,606, 871 millió fő (36.4%), a veszteség 13,279.516 millió (63.6%).¹¹⁵ Nem véletlen, hogy a korabeli szerző a Franciaország 1420-as és Magyarország 1920-as megcsonkítását idézte kis francia-nyelvű kötetében. A nemzet szociometriai térképét képzeljük magunk elé, és abban a tradicionálisan nagy nemzetrészeket, és egyből érzékeljük a megrázkódtatás lényegét. A tapasztalat azt mutatja, hogy egy társadalomban minél torzultabb az értékrend, az értékteremtés folyamata, annál erősebb az értelmiségben az antikvitás viszonyai utáni vágy, a klasszikusság iránti remény; a nagy társadalmi megrázkódtatások – az I. Világháború, a forradalmak, a szétszóródás Adys-élményének közvetlensége; a kiteljesedés-hiány, a történelmi megkésettség deformálja az értelmiség időtudatát, és *táplálja a teoretikus, valamint a közösségi és magánutópiák elburjánzását.*

Az első világháború következménye a klasszikus katonai értékek pusztulása, kiüresedése. Az I. VH. tapasztalatait, még kibeszélhették magukból a volt katonák, és ez átadódott a fiatalabb generációknak is. Magam is emlékszem nagyapám elbeszéléseire az olasz frontról – 17 évesen sorozták be, és két hét erőltetett kiképzés után vitték Görz térségébe, ahol harcba vetették, - még negyven év elmúltával is emlékezett, az olasz állásokból áthallatszó olasz vezényszavakra; elmesélte, hogy volt olyan akció, amikor éjszaka kilencen mentek, hogy rajtaütéssel "nyelvet fogjanak" az olasz lövészárokszerben, és csupán ketten tértek vissza, - a bajtársaira való emlékezés közben mindig elsírta magát. Elmondta, hogy, amikor az olasz fronton maláriát kapott, az egészségügyi megőrzőből egyik este már kitették a sátor mellé a halottak közé, de reggel, amikor a halottakat összeszedték, a szanitécek még életben találták, és visszakerült a megőrzőbe, aztán felépült. Nagy elismeréssel beszélt az orvosokról, sebesültvivőkről,

¹¹⁵ Póka-Pivny, Adalbert de: *Le Siècle de Jeanne D'arc et le Siècle Dernier de la Hongrie*. Budapest, 1931. Édition de L'Association Hongroise des Affaires Étrangères et pour la S.d.N., 29. 42. old.

akik maguk is gyakran betegek voltak, ott haltak meg a fronton – esküjükben foglaltaknak megfelelően - fertőzésektől, tüdőgyulladástól, szúrt sebektől. A hadseregben a zsidó katonák – iskolázottságukból adódóan - jelen voltak az egészségügyi csapatoknál, a trénnél, valamint az adminisztratív területeken, de orvosok csapatparancsnoki beosztásokat is betöltöttek. A magyar veszteségek között emlékezzünk a 113 zsidó katonatorvosra is, akik a harctéren honvéd segédorvosok, orvosok, zászlóalj és ezred orvos-főnökök, törzsorvosok, főtörzsorvosok a tábori segélyhelyeken, járványkórházakban, intézetekben helytálltak, ugyanúgy helytálltak a sebesültvivők is. A nemzethez való tartozásban a történelmi helyzetek is döntenek, és az első Nagy Háború, ilyen történelmi helyzet volt a zsidó emberek számára is. Hozzáteszem, hogy *a katona az katona*, mert a háború csataterein, az ellenséges katonák egyébként sem érdeklődnek egymás népcsoportja vagy vallási hovatartozása iránt, amikor tüzet nyitnak egymásra, vagy bombázzák egymás állásait. A félelmet keltő tényezők közül, nem véletlen, hogy a *háború* az első helyen áll, mint a szörnyűségek rémületkeltő alakzata, az emberi szenvedéstörténet része.

Egy különálló kóreset 1918-ból: „Az 1918-iki októberi forradalom hulláma Tótmegyerre november elején érte el. A büntető expedíciónak katonatisztje mellé lőtte revolverével a falhoz támaszkodó M. I. 29 éves jól megtermett, a rablásban való részesedés gyanújával terhelt – mindazonáltal a tiszttel szemben fenyegetőleg viselkedő kiscsapatát. A golyó a jobb oldal 2-dik bordaközébe behatolva, közvetlen a hátgerinc jobb oldalán kijött és a falba fúródott. Tüdővérzés, vérköpés, tüdőlob.”¹¹⁶

Az első világháborúval összefüggésben *Julier Ferenc (1878-1944)* neve mellett nem mehetünk el szó nélkül, ha Magyarországról, magyar katonahősökről a katonai vezetők mentalitásáról, katonai értékekről vagy *a háborús traumáról* gondolkodunk. Julier Ferenc 1919-ben a III. hadtest vezérkar főnöke volt, majd 1919. július 3-tól a Vörös Hadsereg vezérkar főnökeként vezette a hadműveleteket a csehek és a románok ellen. *Működése a politikai válságok időszakára esett, amelyekben elindultak azok a kedvezőtlen, káros tendenciák, amelyek napjainkig éreztetik utóhatásaikat nemcsak a társadalom, hanem a hadsereg tekintetében is. Hasonló - szinte teljes átalakulással járó válságok – nyolc, kilenc alkalommal voltak az elmúlt évszázadban.* 1993-ban, egy amerikai ezredes azt kérdezte tőlem, nem érti, hogy a rendszerváltás után három évvel, hová lett a magyarokból a lelkesedés, ekkor utaltam először erre a magyar történelemben többször *ismétlődő csapda-sorozat*ra, amelynek kiváló szakmai felkészültségű katonai, rendőri vezetők is áldozatul estek. A tiszteknek ilyen helyzetekben a szilárd katonai értékrend adhat eligazítást.

¹¹⁶ Dr. Jaksics Lajos: *Ötvenéves Orvosi Praxisből Sarjadó Új Események és Új Elgondolások*. Nyomtatott Varga József Könyvnyomdájában, 1931. 105. old.

Julier Ferenc emlékiratában "Az ellenforradalmi lélekkel a Vörös Hadsereg élén (1919-ben)" címűben írja a következőket: "A lelkiismeret kérdése is volt, hogy felesleges veszteségek elkerültesse, mert mégis csak színmagyar vérnek hullásáról volt szó. Azt sem tudhatták a tisztek, hogy a szerencsétlenül operáló parancsnok nem felel-e balszerencséjéért a forradalmi törvényszék előtt...A katonai sikerekben nem a nemzetközi szellem, hanem a tisztikarban rejlő magyar nemzeti erő nyilatkozott meg. Ez az erő készítette a tisztikart arra, hogy fegyvert ragadjon, mihelyt a harchoz szükséges eszköz: a félig-meddig szervezett hadsereg rendelkezésre áll. Ez adta a reményt, hogy a kétségbeesett harc a tájékozatlan külföld előtt talán demonstrálhatja, hogy mennyire igazságtalan a legyőzött Magyarországgal való bánásmód és ezáltal esetleg enyhíthet a várható békefeltételeken....*A vörös zászló nem lehetett a hazafias tisztikar érzéseinek szimbóluma, ez jelentette magyar voltának, nemzeti létének megtagadását.* A piros szín minduntalan emlékezetébe idézte, hogy fanatikus emberek idegen országban fogant oly eszmék szolgálatába akarják állítani, mely *neveltetésénél fogva tőle távol áll*, s melynek megvalósulása sok eddigi eszményének ledöntését jelentené...Kétségtelen, hogy június 24-i ellenforradalom a tanácskormányt éberségre intette. Végül a hadseregvezérkar főnöke – katonai sikerei révén – kezdett veszedelmes versenytárs lenni....A forradalmi hadsereg lélektanában fekszik, hogy védőharcot nem bír el, ehhez hiányzik a fegyelem, mely megköveteli, hogy a csapat pergőtűzben rendületlenül, nagy veszteségek után is kitartson....A forradalmi hadsereg csak támadni tud, ezt is csak akkor, ha az ellenség nincs megerősített állásban és ha a tűzéség a támadást előkészíti, s azt folyamatosan kíséri....Feltűnően kevés volt az ejtett foglyok száma. Ennek is megvolt a maga oka. Az ellenség gyűlölete a hadseregben sokkal jobban begyökerezett, mint a világháborúban. A magyar szemében a világháború alatt sem az orosz, sem az olasz, mint faj nem volt gyűlöletes, ezek a magyar föld elfoglalására nem törekedtek. Más volt a helyzet 1919-ben... Súlyosbította a helyzetet, hogy a tisztikar zöme kellő politikai és történelmi ismeretek hiányában nem is tudta áttekinteni, hogy milyen történelmi folyamat játszódik le szemei előtt, mily végzetes és sötét erők működnek közre és hogy hol van a lehetséges kivezető út az akkori áldatlan helyzetből. Így aztán a tisztikar, bár egységes maradt abban a gondolatban, hogy magyarságát sohasem tagadhatja meg, mégis nagyban három irányban kereste a megoldást. Egyik része, mely magánviszonyainál fogva nem szökhett el, vagy megfigyelés alatt volt, a hadseregben szolgált és megtalálta e szolgáltatának alapját: a küllelenséggel való harcot. Egy másik része kezdettől fogva reménytelennek és céltalannak vélvén a hadseregben való szolgálatot, arra gondolt, hogy a rövidesen megbukó tanácsrendszer után újraépítendő Magyarországnak szüksége lesz fegyveres erőre és ezért az új magyar hadsereg alapköveit rakta le Szegeden. A harmadik – passzív – része iparkodott az országban észrevétlenül megmaradni, hogy a tanácsrendszer bukása után tudását és erejét az ország újrendelkezésre bocsáthassa. Mindhárom rész tiszteletreméltóan gondolkodott, mert a lényeg az volt, hogy bárhova is állította a sors, ott, ahová került,

becsületes magyar emberként viselkedjék...Jellemző a hangulatra, hogy midőn (Gödöllőn – H. D.) a csendőrszázadot meg akartam szemlélni, egyes referensek erről le akartak beszélni, mert már maga a szemle ténye alkalmasnak látszott az ellenforradalmi gyanú felkeltésére. Azért megszemléltém a csendőröket, kiknek parancsnoka az előírt katonai tiszteletadás alkalmával a kivonult csapat létszámát ezzel a mondattal jelentette: «Alezredes úr, alázatosan jelentem...» Másnap már bizalmas figyelmeztetést kaptam, hogy sötétben vagy egyedül a kastély folyosóin ne járjak, mert leüthetnek. A karhatalmi zászlóalj egyes katonáinak ellesett beszélgetései és kiszólásai megerősítették azokat a szállongó híreket, hogy a gödöllői tisztikar ellen puccs készül... Megbízható híreket kaptunk, hogy a budapesti terroristák ellenünk készülnek. Ügynökeik jártak a Gödöllő környékén retablírozó ütegeknél, hogy ezeket ellenünk lázítsák. Az ütegek azonban hűek maradtak hozzánk...A parancsnokság telefonvonalai Budapesten át futottak a frontra. *A budapesti központban minden telefonbeszélgetésünket kihallgatták...* Július közepén történt, hogy a 6. Hadosztály egyik tüzérezredének tisztikarát az ezred politikai megbízottja letartóztatta, mert a tisztikar azt a fogadalmat tette, hogy amennyiben a Tisza mentén magyar csapatok (fehér gárdák) állanak, azok ellen nem fog harcolni. A letartóztatás ténye miatt a hadosztály parancsnoka, egy kommunista tartalékos tüzérfőhadnagy (Münnich) annyira összevesztek, hogy az utóbbi revolvért rántott és a hadosztályparancsnokot le akarta lőni. Az ügyet a hadsereg-parancsnokság a tisztikar javaslatára intézte el, amennyiben a tisztikart visszahelyezte állásába, az ezrede politikai megbízottját padig hatalmi túlkapás miatt elcsapta. Sajnos azonban, a *revolveres hadosztály-politikai megbízott* pár nap múlva Gödöllőre, a hadsereg-parancsnokság politikai osztályának élére került, biztos tudomásom szerint Landler ellenére, de Kun Béla akaratára... Első megfontolásaim – Gödöllőre való beérkezésem után – a hadsereget illették... világos volt előttem, hogy a hadsereget foglalkozás nélkül nem hagyhatom. Biztos volt, hogy a nem foglalkoztatott hadsereg fokozatosan lezüllik, az anarchia előbb-utóbb felbontja sorait, tisztjei ellen fordul, s igen könnyen szélsőséges elemek játékszerévé válik, amellyel a polgárság értékes elemeinek teljes kiirtását is lehet végrehajtani. Hogy ez nem agyrém, azt bizonyítják a történelmi tapasztalatokon kívül *Szamuely rémtettei*, melyek teljes irtózatosságukban csak a diktatúra bukása után jutottak tudomásunkra... Azok a nehéz viszonyok, melyek súlya alatt a tisztikar a tanácsrendszer alatt a hadseregben szolgált, szülték a szabotálást. Bizonyos az is, hogy a tanácsrendszer oly rendelkezéseinek végrehajtásánál, melyek nyilvánvalóan a hazával, a becsülettel és a tisztikar által ápolt más eszményekkel ellentétben állottak, az ellenállás a tisztikarnak mellőzhetetlen kötelessége volt. *Így például a bajtársiasság megtagadására, a nemzeti színek lekicsinylésére, vagy az ellenforradalom leverésére irányuló rendelkezések és parancsok végrehajtását minden tisztnek, még élete árán is, meg kellett tagadni.*”¹¹⁷

¹¹⁷ Julier Ferenc: Ellenforradalmi lélekkel a Vörös Hadsereg élén (1919-ben) II. III. rész.

A hadseregeket a politikai hatalom az elmúlt évszázadban sokféle nemes és nemtelen célokra alkalmazta. Nem véletlen, hogy a katonák által, – köztük Julier Ferenc által kezdeményezett – *'Piros-Fehér-Zöld'* mozgalom sikerre vezetett, a tisztikar kitartott a magyar célok, az ország integritásának védelme, a bajtársiaság mellett. Ha a magyar viszonyokat érteni akarjuk, akkor éreznünk kell Julier – általam röviden idézett - mondatok súlyát. A bolsevik pártok gondolkodásmódjának lényege gravitált a katonai taktikai gondolkodás felé, amelyet jól mutat e mentalitás szerkezete: **(a) konfrontációs felfogás a politikai gondolkodásban, szembefordulás, a különbségek ellentétként való kezelése, a gyűlölet és a megtorlás az "ellenséggel" szemben; (b) az elvárt politikai viselkedésben a fegyelem, az engedelmisség, a kötelesség és a hűség; (c) a technokrata struktúra; (d) titok, zártság és az állandó ellenőrzés alatt tartás, a tudatok vezérlése. Az ateista politikai ideológia maga is alkalmas arra, hogy előlje a lélek nemzeti forrásait, méltóságát, a katonai tradíciót és kultuszt...** A szellemi szükségletek átalakítása minden korszakban jelentős ellenállásba ütközik. Ez volt az első jelentős politikai erőfeszítés az emberek szellemi átalakulásának vezérlésére. Julier Ferenc visszaemlékezéséből megérthetjük, hogy még a nagy emberek is, hogyan válhatnak az ilyen korszakok egyszerű termékeivé, Buffon kifejezésével *homo-duplex* mentalitásúvá, - nem tudva maradandó korszakot teremteni. H. Bergson az első világháború kezdetén vetette fel a **civilizáció és a barbárság** kérdését: „*Az elkötelezett harc Németország ellen magának a civilizációnak a harca a barbárság ellen. Mindenki érzi ezt, de Akadémiánk talán némi sajátos tekintéllyel mondhatja ezt ki. Mivel mindenekelőtt pszichológiai, morális és társadalmi tanulmányoknak szenteli magát, egyszerű tudományos kötelességnek tesz eleget, amikor Németország brutalitásában és cinizmusában, minden igazságossággal és az igazsággal szembeni gyanakvásában a vad állapotba való visszasüllyedést látja.*”¹¹⁸

Egyebek: izolált – depressziós, **skizofrén** helyzet mineműsége??? A jelzett tudatokat az érdek, az érték, a szükségszerűség **logikája hatalmába keríti. A másik ember idegensége (Julia Kristeva); mindig van egy feszültség a többséggel kapcsolatban!** A **zárlattal-záródó körök!!!** Az **inflexiós pontok. Aszimmetriák???** A **halál-ösztönnek célratörésében (nem érdemes tovább élni!!!) eszközre van szüksége.** A szakmai-elit-kiképzettségben való összetartása???

Hadtudomány 1993/2, 100-114. old., valamint 1993/3, 100-118. old.

¹¹⁸ Bergson, H.1914. augusztus 8-i beszéde az Erkölcs- és Politikatudományi Akadémia előtt, idézi Chr. Prochasson, A. Rasmussen: *A unom de la patrie...* i.m. 131. A szerzők hozzátesszik, hogy: efféle tisztogatások minden hadviselőnél zajlanak. Oxford és Cambridge egykori német kitüntettjeivel is ez történik: nevüket törlik a márványtáblákról, ahová korábban bevették őket.